שחוא (מ) ממון ואינו קנם:

: * (סעיף ה׳)

ג יג [מי] כ בחמה שהזיקה את האדם אין גובין נזקו דיינים

שאינם סמוכים כא"י מפני שהוא דכר שאינו מצוי אכל

אדם שהזיק כהמת חבירו משלם נזק שלם ככל מקום וכן כהמה שהזיקה כשן ורגל הואיל והיא מועדת (להן)

סמוכין בא"ר ס [יו] וכן מי ל שגנב [יח] (ים או " גול

(ה) מנבין ממנו חקרן כלבד:

6

הגהות

כי מקומו ב [אכל 2) עם"ך סק" ניס"ם כ' והאידות כו"

לשון הרמב"ם ריש פ"ה דסנהדרין והיים) והוא קרא לחולדה דקרן דלא אורחה הוא ולאו דרך הנאתה חבלה ומש"ה סחם כאן וכתב אין דנין אות' ול"ד שחבלה בחבירתה אלא ה"ה כל מה שהיק' במידי דלאו אורחא וכמ"ש הטור ומה שהוא אורח׳ או דרך הנאתה לא מקרי חבלה אלא החק ח"ש בסמוך

בס"ג וכן בהמה שהזיקה בשן ורגל כו' עד ומגבין אותו דייני ח"ל וכן הוא ברמב"ם שם [ה"א] ומיירי אפי בחבלה בחבירתה דהא בהדיא אמרי בגמ' דשור בשור דנין במידי דהוא אורחא וק"ל: ה. כגון תשלוםי כפל. המחבר נמשך חחר לשון הרמב"ם שכ"כ בפ"ה דסנהדרין [ה"ט]. ול"ע הם כפל בלח"ה אין גובין בבבל משום שהוא קנם וכמ"ש הרמב"ם שם [ה"ח] שחין גובין חותו חלח סמוכים וכמ"ם שם המחבר ג"כ אחר זה והטור לה כתב כפל כ"ה בושת וגם ברישה בדברי שאינם מלחים ויש בהם ח"כ לא כ׳ מ״ם הרמב״ם והמחבר כגון בהמה שחבלה בחבירתה שהוא תולדה דקרן כנ"ל ומיקרי קנס אלא כי כגון שחבל אדם באדם וכן הוא בגמי בשניה' בפרק החובל ור"ל כיון דגם מה שאין גובין בושת ומקי אדם באדם הוא משום דנתנו לו דין קנם לדבר שאינו שכיח או שאין בחס ח"כ וכמ"ש בגמרה וכתבתיהו בדריש' ע"ש מש"ה נקט הרמב"ם בלשונו דברי שהן קנם עלמו לדבר פשיטות וה"ה לכל מה שחתולה שנתנו לו חז"ל דין קנס:

דברים שאין כהם הסרון כים אע"פ שהם מצויים (ג) ה כגון [ה] תשלומי [7] כפל (7) ז וכן כל הקנסות שקנסו הכמים ז [6] כתוקע לחבירו (פירוש שתקע בקול באוני ומבעיתו) וכסומר את חבירו (פירוש מכה בידו על הלחי) [י] ה וכן כל המשלם י נו יותר ממה שהויק (י) או י שמשלם חצי נזק ⁽²⁾ אין דנין אותו (ד) אלא ח (0) מומחים (ד) מ (0) ז (0) (דנין אותו (דו אלא ח (0) מומחים (ד) מ (0) ז (0) (דנין הממוכים בא"י יי חוץ מחצי נזק * צרורות מפני ב ° אדם שחבל בחבריו אין מגבין דיינים שאינם סמוכים בא"י (ה) י (י) נזק צער (י) (יו) (יא ופגם (יי) ובושת [יו] ובופר (י) יא (יו) אכל שבת וריפוי (יי) מגבין: הגה [פון מישל שלוף כיפוי ושכת לון לנין (טור בשם הראיש) יב ולל ראיתי נוהגין לדקדק כזה רק כופין החובל (ז) (יכ) לפיים הנחבל ולקנסו כפי הנראה להס (ר"מ לדעת (הרא"י) [מהרא"י] בפסקיו סימן ר"ח) וכמו

פתחי תשובה

ביאור הגר"א

כ"כ הב"ח ולפענ"ד דגם השבח מגבין ולא אתי אלא למעוטי קנס דגזלן והיינו שכתב הרמב"ם 4 מתחלה דיני קנסות כגון גולות ותבלות כו׳ אין דנין כו׳ ואין להקשות דהה כתב כגון גזילות וחבלות ותשלותי כפל די והי משמע דגזילות לאו במשלומי די וה' איירי דא"כ ל"ל למימר תו תשלומי ד' וה' י"ל דמתחלה כתב קנם דגולות כגון שגנב או גול מבית חבירו בענין דמתחייב כפל ד' וה' ומת"כ כתב סתם תשלות ד' וה' והיינו כגון מתחלתה הרי זה דבר מצוי ומנבין אותו דיינים שאינן

ו. כתוקע לחבירו. הרמב"ם (היע) והמחבר סתימת לשון המשנה דפרק החובל (דף צ') נקטי וע"ל סי' ת"ך בסעיף מ"ל שכ' פירושו תקע חבירו בכפו משלם סלע סטרו על פניו כו' והוא פי הרמב"ם ע"ש ורש"י ור"ן! פירשוהו בע"א ע"ש בפי החובל ועיין ברש"י שם [דף פ"ד ע"ב] דמשמע דלא מיקרי קום כל שאין דמיו קצובין ואפ״ה כל שאינו שכיח ולית ביה ח״כ אין גובין בומנינו וקראוהו בלשונם קנם ע״ש שנמנו לו חז״ל דין קנם לענין זה שאין גובין אותו בזמנינו וכן מוכח במום' דפרק המניח ודפרק החובל וכמ"ש בפרישה ודרישה וגם בסמון בסמ"ע: ז. יותר סמה שהויק. כגון גוב דמשלם כפל טבח שומו פותנים וכן מוכח במוכן המנים השנים החופר וכו ע פפרשים התישום של היו הוה שומי שהיים בחלים בכל הייו וכתום ברגליה ושברה עי"ין כלים הייו וכו מוכר ד' וה' ואם בחלבה ברה"י והתחה ברגליה ושברה ע"יין כלים דהיינו מק הבא ע"יי לרוכות ואורמא הוא והוא והוא הדין ה"ל געלי לשלם נ"ש אלא שהלכה למשה מסיני שאינה משלתה אלא ח"י וכת"ש דהיינו מק הבא ע"י לרוכות ואורמא הוא והוא המין היין ה"ל געלי לעלם נ"ש אלא שהלכה למשה מסיני שאינה משלתה אלא היין ומנואר המין והמתבל למן בסי ש"ל ע"ש: ה. חומדים. פירוש אים מנוסה ובקי בדיני וכת"ש בסי" ג' סעיף צ': מ. הסמובים. ברתב"ם רפ"ד דסנהדרין מנואר המין והתחבל למן בסי ש"ל ע"ש: ה. חומדים. פירוש אים מנוסה ובקי בדיני וכת"ש דלי סמיכה נתפשט ממ"ש בתורה [במשה עם יהושע] ויסמוך ידיו עליו וילוהו וכן עשה לוקני וע"יו זה שרתה שכינה עליהן. והסמיכה לדורות לא היתה ש"י סמיכת יד אלה שקורין לו רבי ואומרי לי הרי את סמוך ויש לך רשות לדון אפי דיני קנסות ומפני שכל הנסמכין היו לריכין להיות סמוכין דוקה מאחד הנסמכי אים מפי אים עד יהושע שנסמך ביד כמיש הרמב"ם שם נאם לא בהתאסף כל חכמי איי יחד וכמיש שם! ומש"ה נקרא סמיכה-וע' בריב"ש ס"ס רע"א כ' שם ענין הסמיכה שנוהגי האשכנזים והביאו רמ"א בי"ד סי רמ"ב בסעיף י"ד ע"ש ומה שמדקדק המחבר וכתב מומחין הסמוכין בא"י וכן דקדק אחר זה בסעיף ב' וכן בריש סיי ב' הוא ממ"ש הרמב"ם בפ"ד דסנהדרין שכתב שם ז"ל אין קרוי אלהים אלא ב"ד שנסמך בא"י בלבד והם האנשי החכמי והראוים לדון שבדקו אותן ב"ד של א"י ונוניו אותן וסמכו אותן כו עד אין סומכין זקני בח"ל אפי היה הסומך בא"י והנסמן בח"ל וכ"ש איפכא כו עד צער ופגם בר". הרמצ"ם? והטור לא כלנו פגם וכ"ש איפכא כו ע"ש יי. גוק צער ופגם בר". הרמצ"ם? והטור לא כלנו פגם וכופר בהאי כללא כי כופר לא שייך בסתם חבלה כ"א מוק לער ובשת ופגם לא מוכר בגמרא ופוסקים בחבלה כ"א במקום שלא מוכר מק וכאן דכבר כתב המחבר כזק לריכין לפרש דמ"ש * ופגם דקהי האוכם ומפחם והוא במקום מק שלם וכמ"ש רש"י בר"ש החובל (דף פ"ד ע"ב) וכופר שייך בשור שהמים אדם והמחבר קיצר וכללינהו יחד וע' בפרישה ודרישה שם כתבמי דהא דאין גובין פגם אע"ג דבר"פ החובל אמריען עליה דשכיח הוא וגם יש בו ח"כ ה"ט דהגמרא לא קאמר דשכיח הוא אלא השומא מה יש בין בחולה לבעולה דהכל בקיאין בדבר נשואין ואינו בכלל אמרם כל הנישום כעבד כי אבל המעשה מאד עצמה לאנס או לפתוח הבחולות זהו לא שכיח לא עבדינן שליחותייהו : יא. אבד שבת וריפוי בגבין. פי' מכל חבלה מגבין אותו אפילו מקטיעת ידו דאינו שכיח מ"מ כיון דשבת וריפוי הן שייכים ג"כ בשאר מכות ופצעים השכיחים ס"ל להרמב"ם דאין לחלק בין מכה למכה וגובין מכולן והרא"ש ב ס"ל דאין גובין ובפרישה כתבתי טעם פלוגתת הרמב"ם והרא"ש ע"ש: יב. ולא ראיתי נוהגין כו'. בד"מ ס"ד כ"כ אפסקי מהרא"י שהפיא שם שכתב בסי כ"ח שגובין ריפר ושבת וקונסין אותו כר ומשמעות לשונו הוא שם דאפילו בומן הזה עבדינן הכי וע"ו כתב מור"ם שם ז"ל לא ראיתי נוהגין לגבות שבת רק מחייבין אותו לרפאותו ולקנוס החובל כפי הנראה לדייני ע"ש וכאן בהג"ה לא הזכיר שמחייבין אותו לרפאותו וכלל דמי הרפואה בדמי הפיוס ומ"ש ולם לשיתי טוהגין כן נכחה שקחי שתחבר לגבות שבת ורפוי ע"ו כי די"ם כוי ושגם הוא לא ראה לדקדק לכופו לשלם שבת ורפוי ע"פ השומה רק לכופו לפייסו: יג. בהמה שהויקה את האדם כו'. [בב"ק דף צ'] מפרש הטעם משום דמדם יש לו מזל ופירש"י מדם שהוח בר שכל משמר נסשו:

המספון הם הות הוף שההריים בעצב מה לפיסו : ג. בהמה שהזיקה את האדם בר. [בנ"ק קף כ"] מפרע הטעם מעום דחס יע כו מול ופירט י מוס פיים במה העדם בר. בהמה שהזיקה את האדם בר. [בנ"ק קף כ"] מפרע הטעם מעום למנו ר בשנו וריכ מעום היים ביש מיש גם החיי של שלו הייב וערים ונחש"א וריע שלו הייב מריש החיים ביש ביש היים ביש מיש גם החייב של שלו הייב מריש ביש המשום ביש ביש ביש משום המשום ביש משום ביש ביש משום ביש ביש משום ביש משום ביש משום ביש משום ביש משום ביש מש

דנין במידי דהוא אורח" עכייל הסת"ע ובדיני אש ובור בוה"ז ע" כשו"ת שבות יוסקב ח"ב ח" קלייו:

ון בפלי כי הסת"ע "יע הא כפל בלא"ה אין גובין בבבל משום שהוא קנס וי"ל כיון דגם מה שאין

גובין בושת מוקי אדם כאדם הוא משום שנמע לו דין קנס לדכר שאינו שכיח או שאין נו ח"כ מש"ה

נקט בלשוט דברים שהם קנס עלתו לדבר פשוט והיה לכל מה שמתלא שנמט לו חו"ל דין קנס עכ"ל

ומהרש"ל כמב דגם בלי הש"ם מציט שדבר שאינו שכיח מיקרי קנס דקאמר אכושת קנמי קמני, קמני קמני קמני קמני בבבל

כיי ע"ש. ש"ץ: (ה) בתוקע. לקמן סי מ"כ קמ"א כי המחבר אם מקש להכירו בכפו נותן לו סלב וכוי

ומדברי רש"י בפכה ההובל דף פ"ד ע"ב משמע דלא מיקרי קנס כל שאין דמיו קלובים ואפ"ה כל שאינו